Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Tvllii Ciceronis Orationvm Pars ...

Cicero, Marcus Tullius

Coloniae Agrippinae, 1629

Oratio XXVII.

urn:nbn:de:bsz:31-116557

Visual Library

religiosus à scelerato, beneuolus huic ciuitati ab hoste. ô misera vitæ ratio, quæ tandiu resides in voluptate, quandiu fortunæ poscit libido. egóne inimicus huic ciuitati? quamobrem? quia inimicos necaui, egóne hostis? quid ita? quia hostes interfeci. en conditionem huius temporis: antè gloria & laude dignißimi ducebantur, qui hæc perfecerunt: nunc scelerati & parricidæ esse dicuntur, qui hæc administrarunt. sint sanè scelerati: superet istorum victoria, si modò victoria appellanda est, in qua ciuitatis inest luctus: habeant hanc palmam ex innocẽtis cruore. tantùm à vobis illud, equites R. peto & rogo, vt, quem sæpenumero vestra laude cohonestastis, eundem in dubÿs vitæ periculis vestra virtute conseruetis.

AD QVIRITES POST REDITVM.

ORATIO XXVII.

QVOD precatus à Ioue Opt. M. ceterisque dÿs immortalibus sum, Qui- 1
rites, eo tempore, cum me, fortunasque meas pro vestra incolumitate, ocio, concordiaque deuoui, vt, si meas rationes vnquam vestræ saluti anteposuissem, sem-

piternam pœnam sustinerem mea voluntate susceptam: sin & ea, quæ antè gesserā, conseruandæ ciuitatis caussa gessissem, & illā miseram profectionem vestræ salutis gratia suscepissem, vt quod odium scelerati homines, & audaces in remp. & in omnes bonos conceptum iam diu continerent, id in me vnum potius, quàm in optimum quenque, & in vniuersam remp. deflecterent: hoc si animo in vos, liberosque vestros fuissem, vt aliquando vos patres conscriptos, Italiamque vniuersam memoria mei, misericordia, desideriumque teneret: eius deuotionis me esse conuictum iudicio deorum immortalium, testimonio senatus, consensu Italiæ, confessione inimicorum, beneficio diuino immortalique
2 vestro, maximè lætor, Quirites. * & si homini nihil est magis optandum, quàm prospera, æquabilis, perpetuaque fortuna, secundò vitæ, sine vlla offensione, cursu: tamen si mihi tranquilla & placata omnia fuissent, incredibili quadam & penè diuina, qua nunc, vestro beneficio, fruor, lætiæ voluptate caruissem, quid dulcius hominum generi à natura datum est, quàm sui cuique liberi? mihi vero & propter indulgentiam meam, & propter excellens eorum ingenium, vita sunt mea cariores: tamen non tanta voluptate erant suscepti, quanta nunc
3 sunt restituti.* nihil cuiquam fuit vnquam iucundius, quàm mihi meus frater, non tam id sentiebam, cùm fruebar, quàm tunc, cùm carebam: & posteaquam vos me illi, & mihi eum reddidistis.

res familiaris sua quinque delectat: reliquæ meæ
fortunæ recuperatæ, plus mihi nunc voluptatis af-
ferunt, quàm tunc incolumi afferebant. amicitiæ,
consuetudines, vicinitates, clientelæ, ludi deni-
que & dies festi quid haberent voluptatis, caren-
do magis intellexi, quàm fruendo. * Iam verò 4
honos, dignitas, locus, ordo, beneficia vestra, quan-
quam mihi semper clarissima visa sunt, tamen ea
nunc renouata illustriora videntur, quàm si obscu-
rata non essent, ipsa autem patria, dij immortales,
dici vix potest, quid charitatis, quid voluptatis
habeat. quæ species Italiæ? quæ celebritas oppido-
rum? quæ forma regionum? quæ agri? quæ fruges?
quæ pulcritudo vrbis? quæ humanitas ciuium? quæ
reip. dignitas? quæ vestra maiestas? quibus ego o-
mnibus antea rebus sic fruebar, vt nemo magis. sed
tanquam bona valetudo iucundior est eis, qui è
graui morbo recreati sunt, quam qui nunquam æ-
gro corpore fuerunt: sic ea omnia desiderata ma-
gis, quàm assiduè percepta, delectant. * quor- 5
sum igitur hæc disputo? quorsum? vt intellige-
re possitis, neminem vnquam tanta eloquentia
fuisse, neque tam diuino atque incredibili gene-
re dicendi, qui vestrorum magnitudinem multi-
tudinemque beneficiorum, quæ in me, fratremque
meum, liberosque nostros contulistis, non modò
augere, aut ornare oratione, sed enumerare, aut
consequi possit. à parentibus, id quod necesse erat,
paruus sum procreatus, à vobis natus sum consu-

laris

laris. illi mihi fratrem incognitum, qualis futurus esset, dederunt: vos spectatum & incredibili pietate cognitum reddidistis. remp. illis accepi temporibus eam, quæ penè amissa est: à vobis eam recuperaui, quam aliquando omnes vnius opera seruatam iudicauerunt. dij immortales mihi liberos dederũt, vos reddidistis. multa præterea à dijs immortalibus optata consecuti sumus: nisi vestra voluntas fuisset, omnibus diuinis muneribus caruissemus. vestros denique honores, quos eramus gradatim singulos assecuti, nunc à vobis vniuersos habemus: vt quantum antea parentibus, quantum dijs immortalibus, quantum vobismetipsis, tantum hoc tempo-
6 re vniuerso cuncta, populo R. debeamus. * nam cùm in ipso beneficio vestro tanta magnitudo est, vt eã complecti oratione non possim: tum in studijs vestris tanta animorum declarata est voluntas, vt non solùm calamitatem mihi detraxisse, sed etiã dignitatem auxisse videamini. non enim pro meo reditu, vt pro P. Popilij, nobilissimi hominis adolescentes filij, & multi præterea cognati atque affines deprecati sunt: non, vt pro Q. Metello, clarissimo viro, iam spectata ætate filius: non L. Dalmaticus consularis, summa auctoritate vir: non Q. Metellus censorius, non eorum liberi, non Q. Metellus Nepos, qui tum consulatum petebat: non sororum filij Luculli, Seruilij, Scipiones: permulti enim tum Metelli, aut Metellorum liberi pro Q. Metelli reditu vobis, ac patribus vestris supplicauerunt. quòd si

ipsius

*ipsius summa dignitas, maximæq; res gestæ non sa-
tis valerent, tamen filij pietas, propinquorum preces,
adolescentium squalor, maiorum natu lachrymæ
populum Rom. mouere potuerunt, * nam C. Marij, 7
qui post illos veteres clarißimos consulares, vestra
patrumq; memoria, tertius ante me consularis sub-
ijt indignißimam fortunam præstantißima sua glo-
ria, dißimilis fuit ratio: non enim ille deprecatione
redijt, sed in dissensu ciuium, exercitu se armisq; re-
uocauit. me autem, nudum à propinquis, nulla co-
gnatione munitum, nullo armorum ac tumultus
metu, C. Pisonis generi mei diuina quadam & in-
audita aucthoritas, atque virtus, fratrisq; mei mi-
serrimi, atque optimi quotidianæ lachrymæ, sordes-
que lugubres à vobis deprecatæ sunt. * frater erat 8
vnus, qui suo squalore vestros oculos inflecteret: qui
suo fletu desiderium mei memoriamq; renouaret:
qui statuerat, Quirites, si vos me sibi nõ reddidisse-
tis, eandem subire fortunam, & tanto in me amore
extitit, vt negaret fas esse non modò domicilio, sed
ne sepulchro quidem se à me esse seiunctum. pro me
præsente senatus hominumq; præterea viginti mil-
lia vestem mutauerũt, pro eodem me absente vnius
squalorem sordesq; vidistis. vnus hic, qui domi, qui
in foro posset esse, mihi pietate filius inuentus est, be-
neficio parens, amore idem, qui semper fuit, frater.
nam coniugis miseræ squalor & luctus, atque opti-
mæ filiæ mœror aßiduus, filijq; parui desiderium
mei lachrymæq; pueriles, aut itineribus necessarijs,
aut magna parte tectis, ac tenebris continebantur.*

quare

quare hoc maius est vestrum in nos promeritum,
quòd non multitudini propinquorum, sed nobismet-
9 ipsis nos reddidistis. sed quemadmodum propin-
qui, quos ego parare non potui, mihi ad deprecan-
dam calamitatem meam non affuerunt: sic illud
quod mea virtus præstare debuit, adiutores, aucto-
res, hortatoresq; ad me restituendum ita multi fue-
rũt, vt longè superiores omnes hac dignitate copiaq;
superarem. nunquam de P. Popilio, clarißimo, at-
que fortißimo viro. nunquam de Q. Metello, nobi-
lißimo & constantißimo ciue: nunquam de C.
Mario, custode ciuitatis, atque imperij vestri, in se-
10 natu mẽtio facta est.* tribunitijs superiores illi ro-
gationibus, nulla auctoritate senatus sunt restituti:
Marius verò non modò non à senatu, sed etiam
oppresso senatu est restitutus: nec rerum gestarum
memoria in reditu C. Marij, sed exercitus atq; ar-
ma valuerunt: at de me, vt valeret, semper senatus
flagitauit: vt aliquando profiteretur, cùm primum
licuit, frequentia atq; auctoritate perfecit. nullus in
eorum reditu motus municipiorum, & coloniarum
factus est: at me in patriã ter suis decretis Italia cũ-
cta reuocauit. illi, inimicis interfectis, magna ciuiũ
cæde facta, reducti sunt: ego ijs, à quibus eiectus sũ,
prouincias obtinentibus, inimico autem optimo vi-
ro, & mitißimo altero consule referente, reductus
sum, cùm is inimicus, qui ad meam perniciem vo-
cem suam communibus hostibus præbuisset, spiritu
duntaxat viueret, re quidem infra omnes mortuos
11 amandatus esset.* nunquam de Popilio L. Opimius,
fortis-

Fortißimus consul, nunquam de Q. Metello, non
modò C. Marius, qui erat inimicus, sed ne is qui-
dem, qui secutus est, M. Antonius, homo eloquentis-
simus, cum A. Albino collega senatum aut populum
est cohortatus. at pro me superiores consulem sem-
per, vt referrent, efflagitati sunt: sed veriti sunt, ne
gratiæ caussa facere viderentur, quòd alter mihi
affinis erat, alterius caussam capitis receperam: qui
prouinciarum fœdere irretiti, totum illum annum,
querelas senatus, luctum bonorum, Italiæ gemitum
pertulerunt. Kalend. verò Ian. posteaquam orba
resp. consulis fidem, tanquam legitimi tutoris im-
plorauit, P. Lentulus consul, parens, deus, salus no-
stræ vitæ, fortunæ, memoriæ, nominis: simul ac de
solenni religione retulit, nihil humanarum rerum
sibi prius, quàm de me, agendum iudicauit. * atque 12
eo die confecta res esset, nisi is tribunus pleb. quem
ego maximis beneficijs quæstorem consul ornaue-
ram, cùm & cunctus ordo, & multi eum summi
viri orarent, & Cn. Oppius socer, optimus vir, ad
pedes eius flens iaceret, noctem sibi ad deliberandū
postulasset: quæ deliberatio non in reddenda, quem-
admodum nonnulli arbitrabantur, sed vt patefa-
ctum est, in augenda mercede consumpta est.
postea res acta est in senatu alia nulla, & cùm va-
rijs rationibus impediretur, voluntate tamen
perspecta senatus, caussa ad vos mense Ian. defe-
rebatur. * hic tantum interfuit inter me, & ini- 13
micos meos: ego, cùm homines in tribunali Aure-
lio palàm conscribi, centuriariq; vidissem: cùm in-
tellige-

telligerem veteres ad ſpem cædis Catilinæ copias eſſe
reuocatas, cùm viderem ex ea parte homines, cuius
partim nos vel principes numerabamur, partim quòd
mihi inuiderent, partim quòd ſibi timerent, aut
proditores eſſe, aut deſertores ſalutis meæ: cùm duo
conſules empti pactione prouinciarum, auctores ſe
inimicis reip. tradidiſſent: cùm egeſtatem, auariti-
am, libidines ſuas viderent expleri non poſſe, niſi me
conſtrictum domeſticis hoſtibus dedidiſſent: cùm ſe-
natus equitesq; R. flere pro me, ac mutata veſte vo-
bis ſupplicare, edictis atque imperijs vetarētur: cùm
omnium prouinciarum pactiones, cùm omnia cum
omnibus fœdera, reconciliationes gratiarum ſan-
guine meo ſancirentur; cùm omnes boni non recu-
ſarent, quin vel pro me, vel mecum perirent: armis
decertare, pro mea ſalute nolui: quod & vincere &
vinci luctuoſum reip. fore putaui. * at inimici mei,
14 menſe Ian. cùm de me ageretur, corporibus ciuium
trucidatis flumine ſanguinis meum reditum inter-
cludendum putauerunt. itaque cùm ego abfui, eam
remp. habuiſtis, vt æquè me, atque illam reſtituen-
dam putaretis. ego autē, in qua ciuitate nihil va-
leret ſenatus, omnis eſſet impunitas, nulla iudicia,
vis & ferrum in foro verſarentur, cùm priuati ſe
parietum præſidio, non legum tuerentur, tribuni
pleb. vobis inſpectantibus vulnerarentur, ad magi-
ſtratuum domus cum ferro & facibus iretur, con-
ſulis faſces frangerentur, deorum immortalium
templa incenderentur, remp. nullam eſſe putaui:
itaque neq; rep. exterminata mihi locum in hac

vrbe

*esse duxi: nec si illa restitueretur, dubitaui, quin me
secum ipse reduceret. * an ego, cùm mihi explo- 15
ratißimum, P. Lentulum proximo anno consulem
futurum, qui illis ipsis reip. periculosißimis tempori-
bus, ædilis curulis me consule omnium meorum con-
siliorum particeps: periculorumq́; socius fuisset: dubi-
tarem, quin is me confectum consularibus vulneribus,
consulari medicina ad salutem reduceret? hoc duce,
collega autem eius clementißimo atque optimo viro;
primò non aduersante, post etiam adiuuante, reliqui
magistratus penè omnes fuerunt defensores salutis
meæ: ex quib. excellenti animo, virtute, auctoritate
præditi T. Annius & P. Sextius, præstanti in me be-
neuolentia, & diuino studio extiterunt. eodemq́; P.
Lentulo auctore, & pariter referente collega, frequẽ-
tißimus senatus, vno dissentiente, nullo interceden-
te, dignitatem meam, quibus potuit verbis amplißi-
mis ornauit, salutem vobis, municipijs, colonijsque
omnibus commendauit. * ita me nudum à propin- 16
quis, nulla cognatione munitum, consules, prætores,
tribuni pleb. senatus, Italia cuncta semper à vobis
deprecata est: denique omnes, qui vestris maximis
beneficijs honoribusq́; sunt ornati, producti ad vos
ab eodem, non solùm ad me conseruandum, vos co-
hortati sunt, sed etiam rerum mearum gestarum
auctores, testes, laudatoresq́; fuerunt. quorum prin-
ceps ad cohortandos vos, & ad rogandos fuit Cn.
Pompeius, vir omnium qui sunt, fuerunt, erunt, vir-
tute, sapientia, ac gloria princeps, qui mihi vnus vni
priuato amico eadem omnia dedit, quæ vniuersa*

reip. ſalutem, ocium, dignitatem. cuius oratio fuit,
quemadmodum accepi, tripartita, primùm vos do-
cuit, meis conſilijs remp. eſſe ſeruatam: cauſſamq;
meam cum communi ſalute coniunxit: hortatusq;
eſt, vt auctoritatem ſenatus, ſtatum ciuitatis, fortu-
nas ciuis benè meriti defenderetis: tum in peroran-
do poſuit, vos rogari à ſenatu, rogari ab equitibus
Rom. rogari ab Italia cuncta. denique ipſe ad extre-
mum pro mea vos ſalute non rogauit ſolum, verùm
17 etiam obſecrauit. * huic ego homini, Quirites, tan-
tum debeo, quantum hominem homini debere vix
fas eſt. huius conſilia, P. Lentuli ſententiam, ſenatus
auctoritatem vos ſecuti, in eo me loco, in quo veſtris
beneficijs fueram, ijſdem centurijs, quibus collocare-
tis, repoſuiſtis. eodem tempore audiſtis, eodem ex lo-
co ſummos viros, ornatiſsimos atque ampliſsimos
homines, principes ciuitatis, omnes conſulares, om-
nes prætorios eadem dicere, vt omnium teſtimonio,
per me vnum remp. conſeruatam eſſe, conſtaret. ita-
que cùm P. Seruilius, grauiſsimus vir, & ornatiſsi-
mus ciuis, dixiſſet, opera mea remp. incolumem ma-
giſtratibus deinceps traditam, dixerunt in eandem
ſententiam ceteri. ſed audiſtis eo tempore clariſsimi
viri non ſolùm auctoritatem, ſed etiam teſtimo-
nium L. Gellij: qui, quia ſuam claſſem attentatam
magno cum periculo penè ſenſit, dixit in concione
veſtra, ſi ego, conſul cùm fui, non fuiſſem, remp. fun-
18 ditus interituram fuiſſe. * En ego tot teſtimonijs,
Quirites, hac auctoritate ſenatus, tanta conſenſione
Italiæ, tanto ſtudio bonorum omnium, agente P.
Len-

Lentulo, consentientibus ceteris magistratibus, de-
precante Cn. Pompeio, omnibus hominibus fauenti-
bus, dijs denique immortalibus frugum vbertate,
copia, vilitate reditum meum comprobantibus, mi-
hi, meis, reip. restitutus, tantum vobis, quantum fa-
cere possum, Quirites, pollicebor: primum, qua san-
ctißimi homines pietate erga deos immortales esse
solent, eadem me erga populum R. semper fore, no-
menq; vestrum aeque mihi graue, & sanctum, ac
deorum immortalium, in omni vita futurum: de-
inde, quoniam me in ciuitatem resp. ipsa reduxit,
nullo me loco reip. defuturũ.* quod si quis existimat, 19
me aut voluntate esse mutata, aut debilitata vir-
tute, aut animo fracto, vehementer errat. mihi quod
potuit vis, & iniuria, & sceleratorum hominum fu-
ror detrahere, eripuit, abstulit, dißipauit: quod viro
forti adimi non potest, id manet & permanebit. vidi
ego fortißimum virum: municipem meum, C. Ma-
rium, quoniam nobis quasi aliqua fatali neceßitate
non solum cum ijs, qui haec delere voluissent, sed et-
iam cum fortuna belligerandum fuit: eum tamen
vidi, cùm esset summa senectute, non modò non in-
fracto animo propter magnitudinem calamitatis,
sed confirmato atque renouato.* quem egomet di- 20
cere audiui, tum se fuisse miserum, cum careret pa-
tria, quàm obsidione liberauisset: cum sua bona
poßideri ab inimicis, ac diripi audiret: cùm ado-
lescentem filium videret eiusdem socium calamita-
tis: cùm in paludibus demersus, concursu ac mi-
sericordia Minturnensium corpus ac vitam suam

conseruasset: cùm parua nauicula traiectus in Africam, quibus regna ipse dederat, ad eos inops supplexque venisset. recuperata verò sua dignitate, se non commissurum, vt cùm ea, quæ amiserat, sibi restituta essent, virtutem animi non haberet, quam nun-
21 quam perdidisset. * sed hoc inter me atque illum interest, quod ille, qua re plurimum potuit, ea ipsa re inimicos suos vltus est armis: ego, qua consueui, vtar pietate: quoniam illi arti in bello, ac seditione locus est: huic in pace atque ocio. quodque ille animo irato nihil, nisi de inimicis vlciscendis, agebat: ego de ipsis inimicis tantum, quantum mihi resp. permittet, cogitabo. denique, Quirites, quoniam me quatuor omnino genera hominum violarunt: vnum eorum, qui odio reip. quòd eam ipsis inuitis conseruaram, mihi inimicißimi fuerunt: alterum, qui per simulationem amicitiæ nefariè prodiderunt: tertium, qui, cùm propter inertiam suam eadem assequi non possent, inuiderunt laudi & dignitati meæ: quartum, qui, cùm custodes reip. esse debuerunt, salutem meam, statum ciuitatis, dignitatē eius imperij, quod erat penes ipsos, vendiderunt, si vlciscar genera singula, quemadmodum à quibusq; sum prouocatus: malos ciues, remp. benè gerendo: perfidos amicos, nihil credendo, atque omnia cauendo: inuidos virtuti & gloriæ, seruiendo: mercatores prouinciarum, reuocando domum, atque ab ijs prouinciarum ratio-
22 nem repetendo. * quanquam mihi maiori curæ est, quemadmodum quidem vobis, qui de me estis optimè meriti gratiam referam, quàm quemadmodum inimico-

micorum iniurias, crudelitatemq; persequar. ete-
nim vlciscendæ iniuriæ facilior ratio est, quàm bene-
ficij remunerandi: propterea quòd superiorem esse
contra improbos, minus est negotij, quàm bonis exæ-
quari: tum etiam nec tam necessarium quidem est,
malè meritis, quàm optimè meritis, referre quod de-
beas. * odium vel precibus mitigari potest, vel tem- 23
poribus reip. communiq; vtilitate deponi, vt diffi-
cultate vlciscendi teneri, vel vetustate sedari: benè
meritos quin colas, nec exorari fas est, neque id reip.
repetere vtcunque necesse est, neq; est excusatio diffi-
cultatis, neque æquum est tempore & die memori-
am benefi ij definire. postremò, qui in vlciscendo re-
mißior fuit, mox apertè laudatur: at grauißimè vi-
tuperatur, qui in tantis beneficijs, quanta vos in me
contulistis, remunerandis est tardior: neque solùm
ingratus, quod ipsum graue est, verùm etiam im-
pius appelletur necesse est. atq; in officio persoluendo
dißimilis est ratio, & pecunia debita: propterea quòd
pecuniam qui retinet, non dissoluit: qui reddidit, non
habet: gratiam & qui retulit, habet: & qui habet,
dissoluit. * quapropter memoriam vestri beneficij co- 24
lam beneuolentia sempiterna, non solùm dum ani-
ma superabo mea, sed etiam cùm mortuo monimen-
ta vestri in me beneficij permanebunt. in referenda
autem gratia hoc vobis repromitto, semperq; præ-
stabo, mihi neque in consilijs de rep. capiundis dili-
gentiam, neque in periculis à rep. propulsandis ani-
mum, neq; in sententia simpliciter referenda fidem,
neque in hominum voluntatibus pro rep. lædendis

 libe-

libertatem, nec in perferendo labore industriam, nec in vestris commodis augendis gratam animi beneuolentiam defuturam. * atque hæc cura, Quirites, erit infixa animo meo sempiterna, vt cùm vobis, qui apud me deorum immortalium vim & numen tenetis, tum posteris vestris, cunctisq; gentibus dignissimus ea ciuitate videar, quæ suam dignitatem non posse tenere se, nisi me recuperasset, cunctis suffragiis iudicauit.

POST REDITVM IN SENATV.

ORATIO XXVIII.

SI patres conscripti, pro vestris immortalibus in me fratremq; meum, liberosque nostros meritis parum vobis cumulatè gratias egero, quæso, obtestorq; ne meæ naturæ potius, quàm magnitudini vestrorum beneficiorum id tribuendum putetis. quæ enim tanta potest existere vbertas ingenii, quæ tanta dicendi copia, quod tam diuinum atque incredibile genus orationis, quo quisquam possit vestra in nos vniuersa promerita, non dicam complecti orando, sed percensere numerando? qui mihi fratrem